

Rozner István

ADATOK ERDÉLY, PARTIUM ÉS A BÁNSÁG DÖGBOGÁR, SUTABOGÁR ÉS SAJKABOGÁR FAUNÁJÁHOZ (COLEOPTERA: SILPHIDAE, HISTERIDAE, SCAPHIDIIDAE)

A Magyar Rovartani Társaság (Budapest) és a Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy) kutatói 1985 óta rendszeres rovargyűjtéseket végeztek Erdélyben és a Bánságban. A kutatások súlypontja a székelyföldi megyéket érintették, de a gyűjtések áterjedtek más megyékre is. A kutatások eredményeiről több publikáció is megjelent, de az itt tárgyalt bogárcsaládokról csak szórványos adatok kerültek közlésre.

A dögbogarakról (*Silphidae*) Szél Győző – Rozner István – Kocs Irén¹ közöltek adatokat, amelyek az 1994-ig gyűjtött fajok adatait (9 faj) tartalmazták. Ezek: *Nicrophorus fossor* (Erichson, 1837), *Nicrophorus vespillo* (Linnaeus, 1758), *Nicrophorus vespilloides* (Herbst, 1784), *Thanatophilus rugosus* (Linnaeus, 1758), *Xylodrepa quadripunctata* (Linnaeus, 1758), *Oiceoptoma thoracica* (Linnaeus, 1758), *Phosphuga atrata* (Linnaeus, 1758), *Silpha carinata* (Herbst, 1783), *Silpha obscura* (Linnaeus, 1758).

A Magyar Rovartani Társaság 1998-ban gyűjtőutat szervezett Torockó környékére. A gyűjtött bogarakat Kutasi Csaba – Muskovits József – Rozner István² közleményükben ismertették, ebben 1 dögbogár faj szerepel (*Silpha oblonga*, Küster, 1850). Jelen közleményben 9 *Silphida* génusz 16 fajt tárgyaljuk. Székessy Vilmos³ szerint a Kárpát-medencében 13 génuszt és 33 fajt képviselnek a dögbogarak. Az 1985 óta folyó gyűjtéseink során előfordult 9 génusz 16 faja közepes gyűjtési eredménynek számít.

A Kárpát-medencében a lényegesen nagyobb fajszámú sutabogarak (*Histeridae*) Slawomir Mazur – Kaszab Zoltán⁴ szerint 104 fajt képviselnek. 1994-ig a gyűjtéseink anyagából Szél Győző – Rozner István – Kocs Irén⁵ közleményükben 11 sutabogár fajnak a lelőhelyeit ismertetik. Ezek a fajok: *Saprinus semistriatus* (Scriba, 1790), *Hister bissexstriatus* (Fabricius, 1801), *Hister quadrimaculatus* (Linnaeus, 1758), *Hister unicolor* (Linnaeus, 1758), *Margarinotus brunneus* (Fabricius, 1775), *Margarinotus ignobilis* (Marseul, 1854), *Margarinotus merdarius* (Hoffmann, 1803), *Margarinotus striola succicola* (Thomson, 1862), *Margarinotus terricola* (Germar, 1824), *Margarinotus ventralis* (Marseul, 1854), *Platysoma minor* (Rossi, 1792). Jelen közleményben 10 *Histerida* génusz 18 faja szerepel. Az 1985 óta folyó gyűjtések során előkerült 23 sutabogár (*Histeridae*) faj szerény eredménynek számít, viszont megmutatja, hogy a sutabogarak kutatása a jövőben sok eredménnyel járhat.

A sajkabogarakról (*Scaphidiidae*) Szél Győző – Rozner István – Kocs Irén⁶ közleményükben 1 fajt említenek (*Scaphisoma agaricium* Linnaeus, 1758). Ebben a közleményben egy további faj (*Scaphidium quadrimaculatum* Olivier, 1790) lelőhelyadatait tárgyaljuk.

A gyűjtők neveinek rövidítései:

ÁL	=	Ádám László
CZ	=	Czető Zsolt
KCS	=	Kutasi Csaba
KI	=	Kocs Irén
MB	=	Markó Bálint
NB	=	Nagy Barna
NL	=	Nádai László
PA	=	Podlussány Attila
RA	=	Rozner Istvánné
RI	=	Rozner István
RJ	=	Rudner József
SA	=	Salvó Szidonia
SZD	=	Szalóki Dezső

Egyéb rövidítések

Mt.	=	Mount, hegy
p.	=	patak, pataka
ssp.	=	subspecies, alfaj
v.	=	völgy, völgye

¹ SZÉL, Győző – ROZNER, István – KOCS, Irén 1996.

² KUTASI Csaba – MUSKOVITS József – ROZNER István 2000.

³ SZÉKESSY Vilmos 1961.

⁴ MAZUR, Slawomir – KASZAB Zoltán 1980.

⁵ SZÉL, Győző – ROZNER, István – KOCS, Irén 1996.

⁶ Uo.

A fajok jegyzéke

Silphidae Latreille, 1807 – Dögbogarak

Genus: *Nicrophorus* Fabricius, 1775

Nicrophorus fossor (Erichson, 1837) – *Kolozs megye*: Széna-füvek, 1996. V. 18., RJ; *Szeben megye*: Fogarasi-havasok, Poiana Neamțului, 1986. IX. 7., PA – Palearktikus elterjedésű faj. Kisebbségben nagyobb döögökön található. Erdélyben közönséges.

Nicrophorus investigator (Zetterstedt, 1824) – *Hargita megye*: Kelemen-havasok, Bélbor, Kis-Beszterce-p. v., 1997. VII. 11., RI – Holarktikus faj. Erdélyben szórványosan található, a ritkább fajok közé tartozik. Döögökön található.

Nicrophorus vespillo (Linnaeus, 1758) – *Hargita megye*: Kelemen-havasok, Bélbor, Kis-Beszterce-p. v., 1997. V. 11., RI; *Fehér megye*: Torockó, Székelykő, 1998. VII. 7., PA – Palearktikus faj, amely Erdélyben közönséges. Döögökön található.

Nicrophorus vespilloides (Herbst, 1784) – *Hargita megye*: Parajd, Kis-Küküllő felső völgye, 500 m, 1995. V. 11., RI; Kelemen-havasok, Bélbor, Kis-Beszterce-p. v., 1997. VII. 11., RI – Palearktikus faj. Erdélyben nagyon gyakori és közönséges. Döögökön és rothadó gombákban is megtalálható.

Genus: *Necrodes* Leach, 1815

Necrodes littoralis (Linnaeus, 1758) – *Hargita megye*: Homoródfürdő, fénycsapda, 1997. VII. 9., RI – Európai faj, amelynek elterjedése Közép-Ázsiáig is elér. Erdélyben elterjedt, a ritkább fajok közé tartozik. Nagyobb döögökön található. Fényre repül, így gyűjthető a legjobban.

Genus: *Thanatophilus* Leach, 1815

Thanatophilus rugosus (Linnaeus, 1758) – *Hargita megye*: Kelemen-havasok, Bélbor, Kis-Beszterce-p. v., 1997. VII. 11., RI; *Bihar megye*: Királyhágó, 1997. IV. 26., RJ – Palearktikus faj. Erdélyben szélesen elterjedt és közönséges. Döögökön található, néha tömegesen.

Genus: *Oiceoptoma* Leach, 1815

Oiceoptoma thoracicum (Linnaeus, 1758) – *Hargita megye*: Zeteváralja, Szencsed-p., 1995. V. 9–10., RI; Parajd, Kis-Küküllő felső völgye, 1995. V. 11., RI; Kelemen-havasok, Bélbor, Kis-Beszterce-p. v., 1997. VII. 11., RI; Persányi-hegység, Vargyas, Hidegászó v., 2009. V. 20–22., RI; *Krassó-Szörény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 1–2., RI – Eurázsiai faj. Erdélyben általánosan elterjedt és közönséges. Döögökön, kétélűtek tetemén, ürüléken és gombákban található.

Genus: *Blitophaga* Reitter, 1884

Blitophaga alpicola (Küster, 1849) – *Brassó megye*: Bucsecs-hegység, Cota, 2000 m, 1992. VIII. 23., PA; Bucsecs-hegység, Mt. Dâmbovița, Bușteni, Babele, 1995. VII. 17., NB; *Szeben megye*: Fogarasi-havasok, Kercisóra, Bălea-tó, 2500 m, 1994. VIII. 1., AL, 1995. VI. 25., 2000 m, AL, 1995. VI. 11., NB, 1995. VII. 14., 2000 m, RI – Alpési és kárpáti faj. Erdélyben és a Bánságban a Déli-Kárpátok alhavas régióiban fordul elő, itt elterjedt és nagyon gyakori. Növényevő faj.

Blitophaga undata (Müller, 1776) – *Szeben megye*: Szebeni-havasok, Kisdísznód, Ezüst-p. v., 1997. VII. 17., RI – Eurázsia nyugati részén elterjedt faj. Erdélyben nem gyakori. Az imágó és

lárvája is növényevő. Tömeges fellépése esetén a répaültetvényekben kárt okoz.

Genus: *Xylodrepa* Thomson, 1859

Xylodrepa quadripunctata (Linnaeus, 1758) – *Krassó-Szörény megye*: Herkulesfürdő, Mt. Domogled, 1983. V. 1–3., SZD – Európai faj. Erdélyben elterjedt és gyakori. Megtalálható tölgyön, virágzó cserjéken és gyümölcsfákon is. Különböző lepkefajok hernyóival táplálkozik.

Genus: *Silpha* Linnaeus, 1758

Silpha carinata (Herbst, 1783) – *Hargita megye*: Gyergyói-havasok, Pongrác-tető, Lóduj, 1995. VI. 4–6., RI; Parajd, Kis-Küküllő felső völgye, 1995. VII. 1., RI; Csíkszentmárton, 1996. V. 21., RI; Gyimesfelsőlók, 1996. V. 23., RI; *Fehér megye*: Torockó, Székelykő, 1998. VII. 7., KCS – Eurázsiai faj. Erdélyben szélesen elterjedt és közönséges. A kifejlett bogarak mindenevők, lárváik csigákra, férgekre, rovarokra vadásznak.

Silpha carinata carpathica (Reitter, 1901) – *Szatmár megye*: Gutin-hegység, Rozsály, 1963. IX. 14., PA – Az Északi- és az Északkeleti-Kárpátokban élő alfaj. Több szerző külön fajként tekinti. Erdélyben ritka.

Silpha oblonga (Küster, 1851) – *Hargita megye*: Gyimesfelsőlók, 1996. V. 23., RI; *Fehér megye*: Torockó, Székelykő, 1998. VII. 7–9., RI – Kárpáti faj, amely Erdély hegyeiben gyakori, az alacsonyabb régiókban szórványosan megtalálható.

Silpha obscura (Linnaeus, 1758) – *Hargita megye*: Parajd, Kis-Küküllő felső völgye, 500 m, 1995. V. 11., RI; Homoródfürdő, 1995. VII. 7., RI; Görgényi-havasok, Bucsin-tető, 2006. VI. 28., RI et SA; Persányi-hegység, Vargyas, Hidegászó v., 2009. V. 20., RI; *Kolozs megye*: Kolozskörpád, 1995. V. 12., RI; Kolozsvár, Széna-füvek, legelő, 1996. IV. 23., 1996. VII. 5–10., MB; *Krassó-Szörény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 1–2., RI; Herkulesfürdő, Mt. Domogled, 1997. IX. 29., RJ; Mehádiai-hegység, Herkulesfürdő, Mt. Domogled, 1995. IV. 30., RI; Mt. Domogled, 1000 m, 1995. V. 6., AL; Karánsebes, 1998. IV. 23., RJ; *Maros megye*: Kerelőszentpál, 1997. VII. 6., RI; *Hunyad megye*: Déva, 1996. V. 19., RI; *Kovácsna megye*: Persányi-hegység, Vargyas, Hideg-ászó v., 600 m, 2004. VII. 6–8., 2005. V. 25., RI – Eurázsiai faj. Erdélyben szélesen elterjedt és közönséges. A kifejlett bogár és lárvája részben ragadozó, részben növényevő. Néha répakártevőként lép fel.

Genus: *Ablattaria* Reitter, 1884

Ablattaria laevigata (Fabricius, 1775) – *Kolozs megye*: Kolozsvár, Széna-füvek, legelő, 1996. VII. 23., MB – Európai faj. Erdélyben gyakori. Az imágó és a lárvája is ragadozó, csigákkal, férgekkel táplálkozik.

Genus: *Phosphuga* Leach, 1817

Phosphuga atrata (Linnaeus, 1758) – *Hargita megye*: Görgényi-havasok, Bucsin-tető, 1280 m, 1995. V. 11., RI; Libánfalva, Libán-tető, 1995. V. 10., RI; Parajd, Kis-Küküllő felső völgye, 500 m, 1995. V. 11., RI; Madarasi-Hargita, 1995. VII. 2., RI; Balánbánya, Jáhoros-p. v., 1995. VII. 5–6., RI; Homoródfürdő, Nagy-Homoród v., 1992. V. 25., RI; Gyergyói-havasok, Gyilkos-tó, 1995. VII. 13., PA; Csíkszentmárton, 1996. V. 21., RI; *Kovácsna megye*: Persányi-hegység, Vargyas, Hidegászó v., 600 m,

RI; *Hunyad megye*: Klopotíva, 1994. IX. 16., ÁL; *Fehér megye*: Gyalui-havasok, Aranyosronk, 1998. VII. 10., RI – Eurázsiai faj. Erdélyben elterjedt és közönséges. Főleg az erdőkben található, ahol mohá, korhadó fa és fakéreg alól gyűjthető. A bogár lárváival együtt ragadozó, csigákkal, férgekkel táplálkozik.

Histeridae Gyllenhal, 1808 – Sutabogarak

Genus: *Saprinus* Erichson, 1834

Saprinus georgicus (Marseul, 1862) – *Brassó megye*: Szászbuda, 1994. VI. 23., RI – Nyugat-palearktikus elterjedésű faj. Erdélyben szórványosan, ritka. Dögön és trágyában található, ahol rovarlárvákra vadászik.

Saprinus planiusculus (Motschulsky, 1849) – *Hunyad megye*: Déva, 1996. V. 19., RI – Palearktikus faj. Erdélyben elterjedt és közönséges. Főként döggön található.

Genus: *Carcinops* Marseul, 1855

Carcinus pumilio (Erichson, 1834) – *Kovácszna megye*: Neme-re-hegység, Veres-p. v., 1998. VII. 23., RJ; Réty, Rétyi Nyír, 1997. VII. 29., RJ – Holarktikus faj. Erdélyi előfordulása szórványos.

Genus: *Paromalus* Erichson, 1834

Paromalus flavicornis (Herbst, 1792) – *Krassó-Szőrény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 2., RI – Eurázsiai faj. A Kárpát-medence, így Erdély erdőiben is közönséges. Száraz fák kérge alatt él, rovarlárvákra vadászik.

Genus: *Epiurus* Erichson, 1834

Epiurus comptus Erichson, 1834 – *Krassó-Szőrény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 2., RI; Herkulesfürdő, Mt. Domogled, 200 m, 1997. IV. 12., RJ – Mediterrán faj. Gyűjtéseink során a bánsági hegyekből került elő. Lombos fák kérge alatt él.

Genus: *Pseudepiurus* Casey, 1916

Pseudepiurus italicus (Paykull, 1811) – *Krassó-Szőrény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 1–2., RI – Mediterrán faj, amely a Kárpát-medencében ritka. Az általunk vizsgált területről eddig csak a Bánságból került elő. Öreg fák kérge alatt és korhadékában él.

Genus: *Hister* Linnaeus, 1758

Hister bissexstriatus (Fabricius, 1801) – *Hargita megye*: Székelyvarság, 1995. V. 9., RI; Gyimesfelsőlök, 1996. V. 23., RI; Csíkszépvíz, 1996. V. 23., RI – Palearktikus faj. Erdélyben elterjedt és gyakori. Száradó tehéntrágyában, rothadó, korhadó növények alatt található, ahol más rovarokra és lárvákra vadászik. Néha dögön is előfordul.

Hister funestus (Erichson, 1834) – *Hargita megye*: Csíkszentmárton, 1996. V. 21., RI; Csíkszépvíz, 1996. V. 23., RI – Euroszibériai faj. Erdélyben a felsorolt lelőhelyekről került elő, nagyon ritka. Száraz tehéntrágyából gyűjthető.

Hister quadrinotatus (Scriba, 1790) – *Kolozs megye*: Kolozsvár, Szénafüvek, legelő, 1996. IV. 23., MB – Eurázsiai faj. Erdélyben mindenütt gyakori. Marhatrágyában él.

Hister unicolor Linnaeus, 1758 – *Hargita megye*: Balánbánya, Olt-part, 1995. VII. 5–6., RI – Palearktikus faj. Erdélyben elterjedt és közönséges. Dögön és trágyában található.

Genus: *Margarinotus* Marseul, 1853

Margarinotus obscurus (Kugelann, 1792) (= *stercorarius Hoffmann, 1803*) – *Hargita megye*: Csíkszentmárton, 1996. V. 21., RI; Abásfalva, 1996. V. 24., KI et PA – Palearktikus faj. Erdélyben elterjedt és közönséges. Trágyában található.

Margarinotus striola (Sahlberg, 1834) *ssp. succicola* (Thomson, 1862) – *Hargita megye*: Zeteváralja, Szencsed-p., 1996. V. 22., RI – A törzsalak holarktikus elterjedésű. Ez az alfaj Európától Közép-Ázsiáig él. Erdély hegyeiben nem ritka.

Margarinotus ventralis (Marseul, 1854) – *Hargita megye*: Tusnádfürdő, Mt. Nagy-Csomád, Szent Anna-tó, 1997. V. 20., RJ – Euro-szibériai faj. Erdélyben mindenfelé gyakori. Nagyemlősök ürülékében, korhadó növények alatt és döggön található.

Genus: *Atholus* Thomson, 1859

Atholus corvinus (Germar, 1817) – *Seben megye*: Fogarasi-havasok, 400 m, Oltalsósebes, 1995. VIII. 2., RJ – Palearktikus faj. Erdélyben elterjedt és közönséges. Trágyában él.

Atholus duodecimstriatus (Schränk, 1782) – *Fehér megye*: Torockó, legelő, 2000. VI. 30., RA – Nyugat-palearktikus faj. Erdélyben nagyon gyakori. Marhatrágyában él, ahol rovarlárvákra vadászik.

Atholus duodecimstriatus (Schränk, 1782) *ssp. quatuordecimstriatus* (Gyllenhal, 1808) – *Fehér megye*: Torockó, legelő, 2000. VI. 30., RA – Általában ez az alfaj Távöl-Keleten él, de szórványosan megtalálható a törzsalaktól elkülönülve vagy azzal keveredve a faunaterületünkön, így Erdélyben is.

Genus: *Hololepta* Paykull, 1811

Hololepta plana (Sulzer, 1776) – *Fehér megye*: Kőköz, 1995. V. 12–13., CZ et NL – Eurázsiai faj. Erdélyben a hegy- és dombvidéken elterjedt és gyakori. Főként a nyárfafajok kérge alatt él, de előfordul más lombosfák kérge alatt is.

Genus: *Platysoma* Leach, 1817

Platysoma minor (Rossi, 1792) [= *frontale* (Paykull, 1798)] – *Krassó-Szőrény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 2., RI – Palearktikus faj. Erdély hegy- és dombvidékein elterjedt és közönséges. Lombosfák kérge alatt található

Scaphidiidae Reitter, 1886 – Sajakbogarak

Genus: *Scaphidium* Olivier, 1790

Scaphidium quadrimaculatum (Olivier, 1790) – *Hargita megye*: Székelymúzsna, talajcsapda, 1992. VII. 4., PA; Libánfalva, Libán-tető, 1994. VI. 26., RI; *Krassó-Szőrény megye*: Mehádiai-hegység, Cserna-p. v., 1995. V. 1–2., RI – Palearktikus faj. Erdély hegy- és dombvidékein elterjedt és közönséges. Gombás fakéreg alatt, fagombákban található.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton köszönöm meg Kocs Irénnek, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum Természet-tudományi Osztály muzeológusának és férjének,

Kocs Jánosnak az önzetlen segítségüket, amellyel elősegítették a gyűjtőutak zavartalan lebonyolítását. Köszönet illeti a bevezető részben felsorolt gyűjtőket a gyűjtési adataik rendelkezésemre bocsátásáért.

Rozner István – Budapest, XI, Tétényi-út 129., H-1116; irozner@gmail.com

Irodalom

KUTASI Csaba – MUSKOVITS József – ROZNER István

2000 Adatok Torockó és környékének bogárfaunájához (Insecta: Coleoptera) – *Acta (Siculica) 1999/1*, T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 75–82.

MAZUR, Sławomir – KASZAB Zoltán

1980 Sütabogarak – Histeridae, *Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae)*, VII, Akadémiai Kiadó, Budapest, 14.

SZÉKESSY Vilmos

1961 Holyvaalkatúak I. – Staphylinoidea I., *Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae)* VII, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1.

SZÉL, Győző – ROZNER, István – KOCS, Irén

1996 Contribuții la cunoașterea Coleoptelilor din Transilvania (România) pe baza colectărilor din ultimii ani, *Acta (Siculica) 1995*, T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 73–92.

Contribuții la cunoașterea Coleoptelilor (Silphidae, Histeridae, Scaphidiidae) din Transilvania, Părți și Banat (Silphidae, Histeridae, Scaphidiidae)

(Rezumat)

Cercetătorii Societății Entomologice din Ungaria (Budapesta) și ai Muzeului Național Secuiesc din Sfântu Gheorghe au efectuat cercetări entomologice în Transilvania, Părți și Banat începând din 1985. Acest studiu conține date ale speciilor de Silphidae, Histeridae și Scaphidiidae colectate în cursul acestor expediții. Lista de specii conține datele a 16 specii de Silphidae, 18 specii de Histeridae și 1 specie din subfamilia Scaphidiidae.

Data to the Coleoptera (Silphidae, Histeridae, Scaphidiidae) of Transylvania, Partium and Banat (Romania)

(Abstract)

Researchers of the Hungarian Entomological Society (Budapest, Hungary) and Székely National Museum (Sepsiszentgyörgy/Sf. Gheorghe, Romania) have made collectings to Transylvania, Partium and Banat since 1985. This paper contains data of Silphidae, Histeridae and Scaphidiidae collected in these trips. Data of the 16 Silphidae, 18 Histeridae and 1 Scaphidiidae are in the list of species.